

можлива без новітнього імперіалізму, що його Том Фрідмен із «Нью-Йорк таймс» і Тоні Негрі та Майкл Гардт у книзі «Імперія» пов'язують із військовою потугою.

Засадничими принципами цього новітнього імперіалізму мають бути санкції проти довільно обраних «терористичних держав», у яких, згідно з передовицями у «Файненшл таймс», треба встановлювати тимчасові протекторати — під егідою, звісно, ООН та/або регіональних миротворчих організацій і за військової підтримки НАТО. Як у колишній Югославії (в Боснії, Косові), Іраку, а надалі, можливо, в колишньому СРСР (в Абхазії та Чечні) й Афганістані. Випадково чи ні, але це території з традиційним переважанням ісламу.

Західні урядовці до переліку терористичних держав записують здебільшого ісламські Афганістан, Іран, Судан, Лівію та Сирію (осібно

стоїть у ньому Північна Корея). Тимчасом гонконзька газета «Ейша Таймс» підкреслює, що президент Ірану Хатамі, якого підтримують помірковані сили й більшість молоді, є речником концепції «діалогу культур», а новий президент Сирії Башар Асад більше цікавиться інформаційними технологіями, ніж знищенням Ізраїлю. Лівія для чорних мусульман Африки, а країни Перської затоки — для мусульман Індостану стають таким само жаданим Новим світом, як свого часу США для злиденних європейських іммігрантів.

Отож не дарма віртуальне голосування в німецькому журналі «Більд» у жовтні 2001 року на запитання «хто винен?» дало відповідь: американські політика і стиль життя. Йдеться не про чергове покладання на Голлівуд провини за справджені очікування американців, а про речі цілком реальні: підтримку Талібану в 1995–1998 роках. І не тільки уря-

дом США, який сподівався його руками винищити наркомафію, позбутися зайвих клопотів із польовими ватажками постмоджахедів і прокласти шлях колишньому королю Захір-шаху (чи не про це точаться тепер переговори в Німеччині?). Талібанові надавав підтримку також потужний альянс нафтовиків на чолі з «Юнокал», котрий прагнув забезпечити нафтогін із центральноазіатських республік у Пакистан. Чи можна було знайти реальніший варіант, якщо Каспійський басейн досі контролюють Росія та Іран? Якоюсь мірою можна стверджувати, що головний результат навколоафганської війни — це американська авіабаза в Узбекистані: маргінальна російська преса прямо пов'язує це з ідеєю Збігнева Бжезінського про побудову «нового порядку» навколо й на уламках Російської імперії.

Втім, Афганістан, зі слів професора Джамалудина Накві, залиша-

ється «людським і географічним Бермудським трикутником, звідки ще ніхто не повертався принаймні непошматованим». Так і Талібан виявився своєрідним Големом: замість знищити наркомафію, став заробляти на наркотиках, замість миру приніс терор іноземних найманців проти власних підданих, замість контролю над цілою країною, а отже, над лінією трубогонів, спричинив уперте протистояння етнічних меншин, підтримуваних Іраном і Росією.

До речі, після повалення уряду талібів відбулася подія, значення якої ще доведеться ретельно аналізувати: укладення стратегічного союзу між Пакистаном та Іраном. Гіпотетично іранські нафтодолари можуть добряче підживити пакистанську ядерну програму, і якщо це станеться, будь-які розв'язання проблеми Афганістану цікавитиме хіба професійних дипломатів.

Вузли електронних плетив

Катерина Ботанова

Сьогодні вже, нарешті, з певністю можна говорити про те, що інтернет є. Він існує паралельно з нами, разом із нами, незалежно від того, чи знаємо ми про його існування, чи користуємося ним, чи працюємо в ньому, чи подобається він нам а чи ми категорично заперечуємо його або вбачаємо в ньому загрозу існуванню людства. Особисто для мене цей факт становить неабияку цінність, адже відтепер я можу собі дозволити таку вільність копірситися в інтернет-коктейлі, не вдаючись у нескінченні пояснення «про що ж, власне, мова». Інтернет існує — і немає на це ради.

Чому ж розмова про нього виявляється такою важкою справою? Чи не тому, що інтернет як феномен культури постав, а точніше увірвався, як поїзд братів Люм'єр, у наш час? Відповідно, не він став нашим сучасником, але раптово ми самі стали свідками тихої революції. Справді, що ж можна сказати про явище, яке у добу «візуальної культури» не можна собі навіть уявити, адже воно не є аналогом жодного з уже відомих явищ, винаходів, приладів? Він заявив про себе надто недавно, якраз тоді, коли так міцно встановився і ствердився погляд на сучасну культуру як на медіалізоване, віртуалізоване, масове та децентралізоване явище.

Інтернет не уникнув сумної долі заручника нашого «знання»: людина добре навчилася «одомашнювати» все нове та невідоме, заганняючи його у звичні шаблони та схеми. «Інтернет — це комп'ютерне породження» — знайома аксіома не лише більшості середньостатистичних користувачів інтернету, але й переважної більшості шанованих дослідників медіа-культури. Хоч як дивно, їхня щойно набута комп'ютерна грамотність наперед визначає їхнє сприйняття інтернету як заекранного (майже потойбічного) феномена, од-

ного серед багатьох подібних комп'ютерних витребеньок. Мало того, зваба погляду на інтернет як на черговий прояв комп'ютерно-генерованої віртуальної або кібер-реальності

Фото Олександра Галушко (2001)

виявляється вирішальною: відкрийте першу-ліпшу книжку, журнал або газету й отримайте — «віртуальний інтернетовий кібер-світ». У незаперечності та самозрозумілості такого загального сприйняття мені й кортить посумніватися.

Кібери та горори

Термін «кібер» утворено від грецького кореня, що означає «контроль». Похідне від нього поняття «кібернетика» охоплює системи високо-технологічного контролю: комп'ютери, новітні технології та штучні реальності, створені та контролювані цими системами; від того самого кореня походить і «кіборг» — синтез людини й машини, який з'являється в науково-фантастичній літературі та кіно й артикулює тему межових і

переломних артефактів і досвідів.

Від 70-х років «кіберпростором» і «кіберреальністю» починають називати «машинні світи» — штучно (технологічно) створену реальність або реальність людино-машини «кіборга». Обсесійне бачення панівної машинерії Маршалла Маклюєна сягає апогею у «кібер-дослідженнях» (а надто у кіберпанку — жанрі американської фантастичної літератури,

ному вигляді. Історик Волтер Макдугал окреслив цю істерію так:

Оскільки технологія заправляє змінами в житті людини, а культура зберігає наступництво, технологія завжди є руйнівною і породжує кризу культури.

Славою Жижек у статті «Кіберпростір, або нестерпна замкненість буття» кіберпростором або віртуальною реальністю називає будь-яку комп'ютерну заекранну реальність, уживаючи означені поняття синонімічно й рівноцінно. Він не намагається розрізнявати специфіку того, що саме представляє межа реальності — «інтерфейс», і наскільки всі заекранні явища вкладаються в парадигму комп'ютерної репрезентації. Комп'ютер як принцип репрезентації реального для нього заступає ту реальність, яку він бачить «на екрані інтерфейсу».

Здається, когнітивна проблема полягає в тому, що віртуальна реальність заекрання для нього не може бути зведеною до звичних матеріальних реалій дротів або мікросхем, не охоплюється уявою, як електричний струм.

Не існує суттєвої різниці між природою та її штучною репродукцією — є більш первинний рівень Реального, стосовно якого і симульована «екранна» реальність, і «реальна» реальність є похідними: ... за явищем, що розглядається через інтерфейс, стоїть чисте безсуб'єктне обрахування, ряди нулів та одиниць...

Екранна реальність симулює «реальне життя», формуючи «дигітальний сцієнтистський всесвіт», де людина виявляється віктимізованою власним «жахом і побожністю» перед «розумною» машиною, внутрішні процеси якої є недоступними людській уяві, «чисте обрахування» якої постає як переддане самій людині.

За Жижеквим наголосом на симульованості віртуальної реальності

безперечно, хоча і безіменно, стоїть концепція симулякру й симуляції Жана Бодріара. Бодріарова симуляція — це беззастережне копіювання, тиражування, імітація, яка за посередництвом технологій виривається з-під контролю людини і встановлює свій контроль. Копія не просто відмовляється відповідати оригіналові, а сама починає контролювати його. Втративши зв'язок з оригіналом, симулякр починає відсилати лише до себе, позбуваючись будь-якої референтності, і, зрештою, випереджає оригінал.

Територія більше не передує мапі і не переживає її. Відтепер сама мапа передує території — *прецедія симулякрів*, саме вона породжує територію...

(«Симулякри та симуляція»)

Отож симулякр не просто випереджає, а цілком заступає реальність. Нереальність подібності стає гіперреальністю — реальнішою, ніж сама реальність, безреферентною реальністю тотальної імплузії, яка змигає кордони та відмінності. Симульована реальність загортає лінійний час розвитку і становлення у петлі. Таким чином, заперечується хиткість і змінюваність, притаманні розиткові, натомість встановлюється панування певної сталості, хай навіть удаваної, у нескінченних повторях. Людина наївно і беззастережно віддається цій симуляції, втрачаючи «реальну» реальність, а з нею і свою самотність.

У своєму пізньому есеї «Ксерокс і безмежність» Бодріар надзвичайно чітко артикулює основні положення панівного дискурсу інтерпретації кібер-стосунків. Для нього, як, зрештою, і для Жижека, комп'ютер є «розумною» машиною — стороннім, Іншим, чужим, принципово непізнаним, — яка протезує людський інтелект. Комп'ютер, знову-таки, абсолютно незалежно від того, що саме відбувається в його заекранні, є й залишається «обчислювальною машиною», яка виконує те, що запрограмовано в неї людиною, і нездатна на витівки розуму або розвиток, притаманні людині. Проте сама людина вже не може відсторонитися від машини:

...Інтерактивні екрани зовсім не відштовхують мене. Разом зі мною вони складають цілісне коло. Відео, телебачення, комп'ютери — ці контактні лінзи спілкування, прозорі протези — складають єдине ціле з тілом, аж до того, що генетично стають його частиною...

Віртуальними стають і машина, і людина, яка у цьому «гомеостазі» позбавляється волі, де-суб'єктивізується й де-об'єктивізується, позбавляється двозначних, нерозв'язних стосунків зі світом.

Дискурс технофобії в цьому тексті виражено чи не найчіткіше: комп'ютер, від якого судомно відсторонюється дослідник, генеалогічно (а тому міцно і легітимізовано) виводиться з одного боку, з науково-технічного прогресу (обчислювальна машина), а з іншого, з медіального покоління екранів — відео і телеба-

чення. Залишаючись принципово непізнаною, адже «розумна машина» як травматичний феномен повинна бути максимально відстороненою і тому «підверстаною» в уже пізнані й освоєні генетичні ряди, ця техніка породжує фобію, яка своєю чергою породжує незнання, чим і закріплює структуру. У цьому випадку реальне машини стає лаканівським передсуб'єктивним недосяжним Реальним, «реальна» реальність життя — певною емпіричною даністю «природи» (або природності — «перед-суцїої „органічної“ реальності», за Жижеком), а реальність заекрання — віртуальною, симульованою, безреферентною реальністю, яка, випереджаючи «реальну» реальність, денатуралізує її, розкриваючи сам механізм, відповідальний за її породження. Подібно до Макдугала, який постулює кризу культури, Бодріар постулює кризу антропології, а Жижек — кризу тілесності, знерухоженої перед «магічним екраном інтерфейсу».

Що дає нам цей технофобічний дискурс, який породжує цілу низку артикуляцій, запозичень та екстраполяцій, для розуміння феномена інтернету? Мушу визнати, що це складне питання, адже впритул власне інтернет (а не феномен інтерфейсу, комп'ютера, віртуальної реальності телебачення, мультимедіальних осередків (Multi Users Domains) або, навіть, мережі) не розглядає жоден з провідних теоретиків кіберреальності або віртуальної реальності. Ба більше, сама мова, якою говориться про новітні технології (як певну цілісність комп'ютерних породжень), підважує легітимність такого говоріння, адже вона видає незнання й неприпустиме (хоча й безпечне) відсторонення від предмета, підверстування його в переліки відомих явищ за примарними ознаками *технологічної* подібності, за якими нівелюється та зникає саме явище у своїй специфіці. Безперечним є одне: цей дискурс окреслює певні межі, за якими починається сфера нового, де така беззастережна негація неможлива.

Мандри із собою

Однією з визначальних рис інтернету є он-лайн — стан перманентного включення в подію, перебування в ній, участі й залучення. У буквальному сенсі, інтернет відбувається лише за присутності людини: його існування для суб'єкта-мандрівника уможливлюється тільки самою наявністю цього мандрівника як активної дійової особи, що конститує себе через ряд адаптаційних технік у полі інтернету. Інтернет не існує відсторонено, за межами фокусу уваги суб'єкта, як існує телебачення — завжди запрограмоване, завжди активізоване, незалежно від нашої присутності. Лише віртуальні подорожі мандрівника окреслюють межі та контури тієї події, якою є інтернет для цього суб'єкта. Він збирає інтернет як середовище існування для себе, як свій дім.

З іншого боку, вихід суб'єкта в офф-лайн миттєво позначається на його статусі для інших суб'єктів, які

в цей час є включеними в подію: він перестає для них існувати, зникає, залишаючи по собі лише легкий слід своєї колишньої (і можливої майбутньої) присутності. За великим рахунком, інтернет і є мільйонами тих мандрівників, які ковзають зв'язками та образами, віднаходячи й винаходячи їх водночас.

Очевидно, що з такими «інтимними» стосунками, які лише й уможливають існування інтернету, говорити про нього не на основі власного досвіду видається неможливим. Від нього неможливо відсторонитися, як неможливо і спостерігати, адже тоді у фокусі уваги знову опиниться жакхливе Ніщо. Інтернет не є і не може бути об'єктивною передсуб'єктивною даністю. Він є подією і тому не залишає між суб'єктом і собою ані найменшої шпарини для спостереження. Коли мандрівник розтікається численними мережевими лінками всюди й нікуди, безцільно ковзає неосязними просторами, множить у пошукових системах, він не може споглядати, бо не має очей, має лише шкіру-поверхню чистого чуття, а часопростір мережі стає його внутрішнім часопростором.

Умоглядні конструкції можливі лише в офф-лайн на основі тих внутрішніх переживань і відчуттів (а також «матеріальних залишків», на збиранні або *надибаних* у вигляді файлів, «скачаних» з інтернету — випадкових і необов'язкових, як покупки з блошиного ринку), які осіли всередині після того, як подія відбулася. Нам здається, що саме це, а не бінарні коди, є тим жижековим «нерозчинним залишком», який щоразу завершує подію та передує наступній.

Він і лише він розмежовує для суб'єкта-мандрівника його світи. Це схоже на розмежування кібер- і віртуальної реальності у Поля Вірільйо, який наполягає на тому, що кіберпростір, створений за допомогою «симулятора», є певною перехідною фазою між «актуальністю» й віртуальною реальністю. Але віртуальна реальність є набагато важливішою, ніж кіберреальність, оскільки вона лежить з іншого боку реальності «актуальної», певним чином протистойть їй.

Отож слово «віртуальна реальність» є важливішим, аніж слово «кіберпростір» (яке є поетичнішим). Оскільки тут залучено гендер: тепер існує двоє чоловіків і дві жінки, реальні та віртуальні. ... Це драма, розщеплення людини. Відтепер людина може бути перетворена на певний спектр або дух, який займається сексом на відстані. Це справді жакхливо, бо розщеплюється найінтимніше, найважливіше в стосунках із реальністю. Тут немає симуляції, лише співіснування двох окремих світів. Одного прекрасного дня віртуальний світ може витіснити реальний.

(«Кібервійна, бог і телебачення».)

З погляду гакера — «просунутого» мешканця інтернету — чиста віртуальність його події є дуже сумнівною. Адже віртуальність є мрією

Видавництво Національного університету «Львівська політехніка»

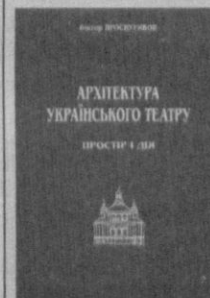

Б.С.Посацький
**Основи
урбаністики
Розпланування
та забудова міст**

Матеріал цього навчального посібника скомпонувано відповідно до курсу «Основи містобудування», який ви-

кладається на кафедрі містобудування Національного університету «Львівська політехніка». В ньому описано основні положення організації розпланування міста в цілому й основних його територіальних складників, висвітлено засади організації транспортного та пішохідного руху, формування міського ландшафту й архітектурного образу міста, питання охорони історико-культурної спадщини у місті та проблеми просторового планування і проектування.

Автор керувався усвідомленням того, що в Україні, де міське населення становить близько 70 % населення, сучасні урбаністичні процеси, обтяжені складними обставинами трансформації суспільно-економічних відносин у умовах становлення ринкової економіки й територіального самоврядування, вимагають перегляду концепцій «соціалістичного» періоду розвитку українських міст, зокрема надмірної індустріалізації як основи розвитку міських поселень.

Віктор
Проскуряков
**Архітектура
українського
театру**

Простір і дія

Ця монографія може зацікавити насамперед архітекторів театральних споруд і теат-

тральних працівників — технологів, сценаристів, режисерів, акторів, драматургів, а також, зрозуміло, мистецтвознавців і всіх, хто вивчає історію українського театру, оскільки вона містить історичні відомості про його створення і формування.

Автор дослідив будинки, споруди, приміщення і простори, що будувалися, проектувалися, пристосовувалися й використовувалися для діяльності українських театрів. Він висуває пропозиції щодо нових типів театральних будинків з апробацією їх у конкурсному, пошуковому, експериментальному проектуванні і будівництві й щодо організації в Україні мережі театральновидовищних споруд з урахуванням історичних тенденцій в країнах Центральної та Східної Європи.

Євген Криківський,
Наталія Чухрай

**Промисловий
маркетинг**

Найважливіший з погляду формування макроекономічної перспективи ринок товарів промислового призначення в економіці промислово розвинутих країн є водночас найскладнішим для прогнозування, оскільки вони мають триваліші порівняно зі споживчими товарами життєві цикли. Крім того, виробництво товарів промислового призначення надзвичайно ускладнене організаційно, технологічно і технічно, а також — за сучасних умов інтеграції національних економік у світове господарство — і географічно. Це вимагає найвищого рівня спеціалізації та міжвиробничої кооперації й актуалізує необхідність маркетингового управління на промисловому підприємстві.

У підручнику викладено основні принципи теорії та практики управління промисловим підприємством на засадах маркетингу. Висвітлено сутність промислового маркетингу, принципи моделювання поведінки організації-споживача, особливості формування комплексу маркетингу на ринку товарів промислового призначення.

Підручник містить практичні завдання та ситуаційні вправи.

Адреса видавництва: 79000, Львів,
вул. Ф.Голоса, 2, корп. 23А
тел./факс (0322) 74-01-72
e-mail: lpp@poly.net.lviv.ua

аткових, максимально подібних до реальності тримірних досвідів, які дозволяють втілювати неможливі в реальності фантазії та проєкти. Вона є народженою кіберпанками (зокрема, «Neuromantic» Вільяма Гібсона) і радше стосується останнього покоління комп'ютерних ігор або віртуального моделювання Silicon Graphics.

Безперечно, інтернет є варіантом віртуальної реальності, проте віртуальної в сенсі «дійсної можливості» та недовершеності. Інтернет не пропонує захопливих подорожей у нові, кимось вигадані світи, як у комп'ютерних іграх або американському блокбастері «Зоряні війни», не перепарує реальність до стану «готовності до миттєвого споживання» на кшталт мильної опери від CNN «Війна в затоці». Він не має для суб'єкта нічого готового, напередданого, упакованого та спрепарованого.

Мережа в стані он-лайн є станом свідомості свого суб'єкта, неспинним мінливим потоком становлення, яким мандрівник ковзає, як зухвалий серфер, постулюючи себе «кліками» комп'ютерної мишки. Для нього інтернет уже є не мапою, а територією. Ландшафтні метафори є дуже поширеними в інтернет-мов-

ленні: мережа як «informational super-highway» — інформаційна надшвидкісна траса — вміщує мандрівника у крісло пілота, що переводить зовнішні ландшафти у внутрішні інтер'єри. Для нього, завжди неофіта й першопрохідця (адже жодна подорож не є подібною до попередньої, жодна подія не дублює іншу, кожне включення виносить його на цілком нові сторінки, і жоден «клік» не гарантує, що на вже відвіданому місці все буде «як колись»), інтернет-територія поводить так, ніби вона є мапою, постачаючи його інструментарієм до навігації та орієнтації. Він завжди *знає*, де він є (ніби бачить це місце на мапі), проте ця орієнтація на мапі геть не означає його орієнтації на місцевості. Ця територія-мапа не має на меті створити ілюзію стабільності, зафарбовуючи пройдені місця зеленою або рожевою фарбами, щоби ніколи туди більше не повертатися, а дозволяє мандрівникові не заблукати у переплетеному й переплутаному вирі власних кроків, слугуючи йому ниткою Аріадни, з якою він завжди може знайти вихід.

Завдяки навігаційній системі інтернету, в якій завжди можна знайти все, що потрібно (але найголовні-

ше — те, що, здавалося, було зайвим), для мандрівника територія з порожніх білих плям стає повнотою можливості-буття-там-у-будь-який момент, не лише тоді, коли виникне цілеспрямоване бажання або потреба, а, радше, випадково — натрапивши, набрівши, не шукаючи. Відсутність заступається заповненістю, негачія — афірмацією, небуття — буттям, минуле — теперішнім: не скасовується, не відкидається, а саме заступається. «Тотальність» інтернету, що її Майкл Гейм назвав «ілюзією знання», уможливлену «стрибками користувача зі швидкістю думки», я пропоную розглядати як повноту заактуалізованої можливості існувати, не зупиняючись, не застигаючи у певних формах, не перетворюючись на минуле себе самого.

Інтернет не є ілюзією, адже він «не претендує бути тим, чим не є». Він не симулює реальність, а радше мімітує її, оскільки створює не мапу, а саме територію. Він не може симулювати те, що вже є симуляцією: адже поза мережею інтернетовий суб'єкт-андрівник уже існує в реальності симулякрів, змедіалізований та опосередкований. Говорити про «реальне життя» або «актуальну реальність» як певну «природну» реа-

льність першого порядку на початку третього тисячоліття, здається, не випадає.

Зрештою, «нерозчинний залишок» надбаного, ніби витягнута зі сну незбагненна знахідка, підтверджує, що там, в он-лайн, була інша реальність іншого досвіду. Відтепер існує не одна симульована реальність, що заступає реальне життя, а дві розрізнені та розмежовані реальності, одна з яких є зоною он-лайн, інша — офф-лайн, одна — становлення, інша — існування: одна — мімезису, інша — симуляції. Межа між ними є надзвичайно тонкою, як плівочка сну, коли «перепона між думками та світом стає пористою і пропускає людські думки на волю» (Мілорад Павич), але надзвичайно міцною. Тому вони ніколи й не перетинаються, будучи *ніби* двома частинами клепсидри, *ніби* змістом одне одного, як сні героїв Павичевого «Хозарського словника». Ця міцна, але дуже чутлива мембрана проходить не через екран, а через тіло мандрівника, яке зливається з мишкою, клавіатурою та екраном. Вона є тихою революцією і нашої тілесності, і самосприйняття: відкриттям можливості іншого погляду на себе. Тож і не дивно, що ми так пручаємося. □

Основи

50 польських поетів
Антологія польської поезії

В Україні не від учора друкуються антології польської поезії, але

видані за останні роки прикметні тим, що тепер авторів, чиї твори ввійдуть до книжки, добиратиме упорядник, а не посольство СРСР у Польській Народній Республіці, як це було із двотомником, що його 1979 року випустило «Дніпро». Про це згадує у передмові до збірки його упорядник Дмитро Павличко. 2000-го року видавництво «Основи» вже випустило в світ збірку польської поезії в його перекладах — вона називалася «Дзвони зими». Літературознавці у Варшаві й Кракові зауважили, що в ній бракує імен і творів, без яких панорама польської поезії за останні два століття є неповною. Упорядник узяв до уваги їхні побажання й розпочав працю над новими перекладами й новим виданням збірки.

Як заспів до неї поставлено твори трьох зачинателів польського поетичного слова: Яна Кохановського (1530–1584), Миколая Семп-Шажинського (1550–1581) та Яна Анджея Морштина (1613–1693). Основну частину книжки склали твори найвидатніших романтиків XIX століття та великих модерністів століття XX — Адама Міцкевича, Юліуша Словацького, Ципріяна Норвіда, Болеслава Лесьмяна, Леопольда Стаффа, Юліана Тувіма, Ярославів Івашкевича, Владислава Броневського, Юліана Пшибоса, Чеслава Мілоша, Тадеуша Ружевича, Віслава Шимборської, Збігнева Герберта та інших. У новому виданні антології з'явилось сьогодишнє покоління польських поетів: Ришард Криницький, Станіслав Баранчак, Адам Загаєвський, Марцін Светліцький, Євгеніуш Ткачин-Дичкий, Марта Подгурнік — тобто, пише Дмитро Павличко, «український читач дістає підбірку сучасної і навіть ультрасучасної польської поезії».

Адреса видавництва:
Київ, б-р. Віхачова, 3, кв. 18.
Тел.: (044) 295-2582

ЛИБІДЬ

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

Міжнародні відносини та зовнішня політика
1980–2000 роки

1980–2000 роки

У підручнику, що його написав колектив авторів під редакцією доктора історичних наук Леоніда Гайдукова, проаналізовано кардинальні зміни міжнародного становища та геополітичної ситуації на земній кулі протягом останнього двадцятиліття: завершення епохи «холодної війни», зникнення біполярної структури світу, формування системи міжнародної безпеки тощо. Висвітлюється розвиток міжнародних відносин в ключових регіонах планети. Чимало уваги приділено зовнішній політиці незалежної України, стратегічний курс якої на зламі століть спрямовано на входження в європейський економічний і політичний простір.

Історія західних і південних слов'ян
(з давніх часів до XX ст.)
Курс лекцій

Навчальний посібник, написаний за редакцією доктора історичних наук Валерія Ярового, аналізує загальні закономірності та специфіку етнічного, суспільно-політичного, економічного й культурного розвитку західно- та південнослов'янських народів. Розкрито особливості їхнього етногенезу, описано виникнення, становлення, розвиток і занепад феодальних слов'янських

держав. Показано становище слов'янських народів у період німецького, османського, австрійського та російського поневолення. Досліджено національно-визвольні рухи слов'янських народів, їхню боротьбу за відновлення незалежності.

Хронологічно курс поділено на три частини: давні часи, Середньовіччя та Нова доба. До кожної лекції додано список рекомендованої літератури, відповідні карти. Завершує посібник хронологічна таблиця основних історичних дат.

Р.С.Фурдуй
Прелесть тайны-2

Кожний, хто чверть століття тому щиро втішався фільмом Еріха фон Денікена «Спогади про майбутнє», де всі загадки земної історії

переконливо пояснено втручанням іншопланетних візитерів, буде не менше втішений книжкою його колеги з Товариства Давньої Астрономії, геолога, який спрямовує допитливий погляд на небеса й віднаходить там пояснення таємниць, над якими безуспішно б'ється ортодоксальна наука. Візьмімо, наприклад, генеалогію образу Змія Горинича чи інших фантастичних персонажів у народній творчості, правдиву природу яких марно силкуються збагнути науковці-фольклористи, не кажучи вже про нагали далеких предків, які «не могли сприйняти їх, як кажуть сьогодні, автентично через цілковиту відсутність у них хоч би якихось технічних знань». Наділений такими знаннями дослідник не має сумніву, що насправді маємо до діла з механізмами пришельців. (Реконструйований звіт керівника десантного загону командирів крейсера ХТ-24 про пошкодження землерийного біоробота типу АКТ-5, що його агресивний абориген-землянин, лицар Бальдур Червонопикий, у невігластві своєму визнав за дракона і вступив з ним у чесний поєдинок, додається: стор. 15.)

Безперечно, автентичне сприйняття розвідки Ростислава Фурдуя вимагає хоч би якихось технічних знань і, як бачимо, неабиякого почуття гумору. Хочеться сподіватися, читач усе це має.

Видавництво «Освіта»

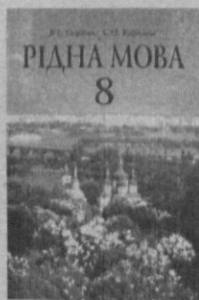
Василь Цимбалюк
Українська література
Пробний підручник для 8 класу загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів

До підготовленого за редакцією доктора філологічних наук професора Л.Дем'янівської підручника ввійшли фольклорні та літературні твори, обов'язкові в навчальній програмі та додаткові, призначені для поглибленого вивчення предмета. Необхідний довідковий біографічний матеріал про письменників доповнено висловлюваннями про нього інших митців та діячів культури. Пропонуються завдання для самостійної та колективної роботи, які допоможуть виробити навички аналізу літературного твору. Словник-довідник поповнить знання учнів із теорії літератури.

В кінці кожного розділу подано список рекомендованої для самостійного читання літератури.

В.І.Тихоша, С.О.Караман
Рідна мова

Рідна мова
Підручник для 8 класу загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів

Структура підручника забезпечує комплексне сприйняття мовного матеріалу, формує в учнів уявлення про мову як систему. До кожного розділу додано рубрику «Культура мовлення» з практичними завданнями. Система розвитку зв'язного мовлення та вправи дослідницького характеру допоможуть учням виявити літературні здібності.

Адреса: 04053, Київ,
вул. Юрія Коцюбинського, 5
Тел. (044) 216-93-46; 216-93-21
Факс: 216-54-44

Нова адреса видавництва: Київ-4, вул. Пушкінська, 32
Їхати метро до станції «Театральна» або «Площа Льва Толстого»
Тел.: (044) 228-58-04, 228-11-12, факс: (044) 229-11-71